

УДК 37.013.73

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/89-1-25>

Сергій ГОРДЄЄВ,

orcid.org/0000-0002-5654-0837

Заслужений діяч мистецтв України, кандидат мистецтвознавства, професор,

професор кафедри режисури

Харківської державної академії культури

(Харків, Україна) sergeygordeyev1402@gmail.com

Олена ГОРДЄЄВА,

orcid.org/0009-0001-0694-2483

концертмейстер кафедри музично-драматичного театру

Харківської державної академії культури

(Харків, Україна) olenagord1804@gmail.com

НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНО-ТЕАТРАЛЬНА СПАДЩИНА КРІЗЬ ПРИЗМУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ РЕЖИСУРИ

Стаття присвячена дослідженню особливостей режисерських підходів до постановки творів національної музично-театральної спадщини на сучасному етапі розвитку сценічного мистецтва. Розглянуто проблематику актуалізації знакових для вітчизняного театру музично-драматичних творів крізь призму адаптування. Констатовано, що твори національної музично-театральної спадщини наділені не лише специфічною формою репрезентації нематеріального культурного спадку минулого, але і несуть в собі особливі культурні коди, що можуть бути декодовані на інтерпретовані в контексті авторського бачення режисера-постановника крізь призму художніх, соціокультурних, філософсько-світоглядних та інших парадигм. Виявлено, що сучасний український музично-драматичний театр репрезентує ряд підходів до опанування національного музично-театрального спадку, що проявляються серед іншого в: авторській режисерській інтерпретації літературного періоджерела, жанровій та сюжетній трансформації, текстовій компіляції та ін., що дозволяють говорити про еволюцію художньо-естетичних принципів, зумовлених провідними тенденціями європейського та українського сценічного мистецтва сучасності.

Серед основних режисерських підходів до постановки творів національної музично-театральної спадщини на сучасному етапі розвитку сценічного мистецтва варто виокремити: використання різноманітних методів і технік актуалізації сценічного матеріалу; акцентування на концептуальних компонентах авторського задуму; формування та репрезентація унікального художнього образу. В окремих випадках режисери прагнуть до відтворення образу часу, в якому було створено музично-театральний твір, проте зазвичай спостерігаємо певне тяжіння до просторово-часових переміщень – у постановках переноситься час і місце дії (найчастіше в сьогодення). При цьому зберігається національний колорит, що присутній в формі метафоричного елемента сценографії або костюма.

Ключові слова: музично-театральна спадщина, режисерські підходи, постановки, адаптування, актуалізація, осучаснення.

Serhiy HORDEYEV,

orcid.org/0000-0002-5654-0837

Honored Artist of Ukraine, Candidate of Arts, Professor,

Professor at the Department of Directing

Kharkiv State Academy of Culture

(Kharkiv, Ukraine) sergeygordeyev1402@gmail.com

Olena HORDEYEVA,

orcid.org/0009-0001-0694-2483

Concertmaster at the Department of Musical and Dramatic Theater

Kharkiv State Academy of Culture

(Kharkiv, Ukraine) olenagord1804@gmail.com

NATIONAL MUSIC AND THEATRE HERITAGE THROUGH THE PRISM OF MODERN UKRAINIAN DIRECTING

The article is devoted to the study of the peculiarities of directorial approaches to the staging of works of the national musical and theatrical heritage at the current stage of the development of stage art. The issue of updating the musical and

dramatic works that are significant for the national theater through the prism of adaptation is considered. It is stated that the works of the national musical and theatrical heritage are endowed not only with a specific form of representation of the intangible cultural heritage of the past, but also carry special cultural codes that can be decoded and interpreted in the context of the author's vision of the director through the prism of artistic, socio-cultural, philosophical and worldview and other paradigms. It was found that the modern Ukrainian musical and dramatic theater represents a number of approaches to mastering the national musical and theatrical heritage, which are manifested, among other things, in: the author's directorial interpretation of the literary source, genre and plot transformation, text compilation, etc., which allow us to talk about the evolution of artistic and aesthetic principles determined by the leading trends of European and Ukrainian stage art of our time. Among the main directorial approaches to the production of works of the national musical and theatrical heritage at the current stage of the development of stage art, it is worth highlighting: the use of various methods and techniques for actualizing stage material; emphasis on the conceptual components of the author's idea; formation and representation of a unique artistic image. In some cases, directors strive to recreate the image of the time in which the musical and theatrical work was created, but usually we observe a certain attraction to spatial and temporal displacements – in the productions the time and place of action are transferred (most often to the present). At the same time, the national flavor is preserved, which is present in the form of a metaphorical element of scenography or costume.

Key words: musical and theatrical heritage, directorial approaches, productions, adaptation, actualization, modernization.

Постановка проблеми. Твори національного музично-театрального спадку, що, багато в чому визначили напрямок розвитку та своєрідність українського музично-драматичного театру, займають провідне місце в сучасному репертуарі. Відповідно до провідних тенденцій сучасного соціокультурного простору, привернення уваги глядача передбачає створення культурного продукту – вистави – з використанням елементів масової популярної культури, що у свою чергу передбачає пошук нових підходів адаптування відомого класичного музично-драматичного першоджерела. Актуальність дослідження зумовлена важливістю концептуалізації підходів сучасних українських режисерів до адаптування творів, що увійшли до золотого фонду національного музично-театрального спадку.

Аналіз досліджень. Різноманітні аспекти розвитку сучасного українського театру в цілому та театральної режисури зокрема на сучасному етапі розвитку вітчизняної гуманітаристики викликають інтерес серед мистецтво- і театрознавців. Серед інших назвемо праці Т. Бойко та М. Татаренко (2022), М. Гринишиної, Л. Канюки (2022), Ю. Мельничука (2021), О. Спольської та Н. Зеленіна (2024) та ін. Водночас проблематика музично-драматичного театру першої чверті ХХІ ст. лишається недостатньо висвітленою. Поодинокі дослідження та публікації І. Ковальської (2016), Т. Сідлецької (2021), В. Сінікова (2024; 2025), Ю. Щукіної (2021), та ін., незважаючи на важливість для теорії сучасного українського сценічного мистецтва, на жаль не достатньо широко висвітлюють всі аспекти означеної проблематики, зокрема питання сценічної реконструкції музично-театральної спадщини України на сучасному етапі.

Мета статті – виявити особливості режисерських підходів до постановки творів національної музично-театральної спадщини на сучасному етапі розвитку сценічного мистецтва крізь призму адаптування.

Виклад основного матеріалу. В контексті теми статті можемо розглядати національну музично-театральну спадщину як драматичні та музично-драматичні твори, постановки яких здійснили вагомий внесок в розвиток вітчизняного сценічного мистецтва загалом та українського музично-драматичного театру зокрема.

Аналізуючи звернення сучасних українських режисерів до творів національної музично-театральної спадщини в першу чергу звертає на себе увагу творчий доробок представників Театру корифеїв – М. Садовського, П. Саксаганського, І. Котляревського та І. Карпенка-Карого. Вистави «Безталанна» (режисер В. Шевченко, Полтавський академічний обласний український музично-драматичний театр ім. М. В. Гоголя), хроніки українського бізнесу «Хазяїн» І. Карпенка-Карого (режисер-постановник М. Голенко, Луганський обласний академічний український музично-драматичний театр) та «Наймичка» І. Карпенка-Карого (режисер В. Савченко, театр ім. Марка Кропивницького; режисерка А. Кузик, Чернігівський обласний академічний український музично-драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка), «За двома зайцями» М. Старицького (режисер-постановник Є. Мерзляков, Миколаївський національний академічний український театр драми та музичної комедії), «Наталка Полтавка» І. Котляревського, музика М. Лисенка (режисер І. Шербул, Луганський обласний академічний український музично-драматичний театр), феєрія-бурлеск «Енеїда» за мотивами однойменної поеми І. Кот-

ляревського (режисер Р. Держипільський, Івано-Франківський обласний український музично-драматичний театр ім. Івана Франка), «За двома зайцями» В. Ільїна та В. Лукашова за М. Старицьким (Одеський академічний театр музичної комедії імені М. Водяного) та ін. репрезентують унікальні авторські підходи, що можна розглядати як форму адаптування класичних текстів (зокрема музичних) до нового соціокультурного середовища зі збереженням національної специфіки. Репертуарний аналіз музично-драматичних театрів України 2020–2025 рр. дозволяє говорити про активне звернення сучасних режисерів-постановників до творів національного музично-театрального спадку, що активізувалося у зв'язку з початком активної фази російсько-української війни.

Цікаві авторські інтерпретації однієї з найвідоміших п'єс української класичної драматургії представлено на сценах Івано-Франківського обласного музично-драматичного театру (рок-мюзикл «Наталка-Полтавка», режисери Р. Держипільський та Н. Панів, прем'єра в грудні 2024 р.) та Черкаського академічного музично-драматичного театру імені Т. Г. Шевченка (музична вистава, режисер І. Матвій, прем'єра в березні 2025 р.).

Залишивши сюжет, творчим складом Івано-Франківського обласного музично-драматичного театру було адаптовано тексти, які стали сучасними, відбулася адаптація музики М. Лисенка (Ю. Шацький), а також аранжування оригінальних пісень. Важливу роль у мюзиклі відіграє хореографія (Д. Лека), що репрезентована на рівні з музичною і драматичною складовою – балетмейстер відходить від побутових рухів, вирішуючи кінестетичну складову в єдиному для постановки рок-стилі. Виходячи з тенденції позиціонування театру як місця позитивної енергетики, режисери Р. Держипільський та Н. Панів роблять акцент на найбільш динамічних частинах комедії, а з метою осучаснення переносять сюжет в наш час, демонструючи нестандартний підхід до місця дії, а також неочікуване трактування ключових персонажів (Франківський драмтеатр покаже рок-мюзикл «Наталка Полтавка», 2024). Таким чином, в процесі роботи та адаптування першоджерела, режисерами створено абсолютно новий твір, що являє собою вже не лише сценічну адаптацію, а набагато більше, інше наповнення.

Власне драматичний текст апіорі передбачає адаптування більшою чи меншою мірою, оскільки драматичний текст «відсилає до прагматичного контексту (сцени)». В цьому полягає специфіка текстів для театру: зв'язок з висловленням. На відміну від оповідного тексту, який є самодостатнім,

драматичний текст «незавершений» і знаходить свою реалізацію не в простому читанні відповідно до модальностей літературного тексту, а в кодифікованому «іншому місці», театральному просторі, о є діяхронічно мінливим (Kemeny, 1978: 129). Тоді як оповідні тексти мають дієгетичний характер, драматичні тексти міметичні, тому часова аксіальність, по-перше, зазвичай представлена минулим, а во-друге – завжди теперішнім (Romanell, 2002: 38).

Дослідники акцентують увагу на тому, що зазвичай показовими прикладами адаптації драматичного першоджерела в театрі є ті, що стосуються макроструктур, просторово-часових обставин, у яких розгортається художній твір. Причина загальної адаптації макроструктур полягає в тому, що в деяких випадках драматичний текст представляє ситуації, що настільки тісно пов'язані з культурним контекстом та соціальними умовностями певного історичного періоду, що, при перенесенні в сучасну епоху, вони не мали б такого ж ефекту або не були б зрозумілі глядачу (Ciccolella, 1994: 49). Довільна адаптація передбачає внесення змін для досягнення функціональності тексту в даному соціально-культурному та соціально-політичному контексті. Проаналізована постановка являє собою глибоку адаптацію тексту з іншою просторово-часовою контекстуалізацією.

Режисер І. Матвій у співпраці з композитором С. Бобровим, художником-постановником О. Татариним та балетмейстером-постановником І. Масловою репрезентує власне перепрочитання «Наталки Полтавки», що максимально наближена до сучасності. Серед іншого цьому сприяють оригінальні пісні в новому прочитанні (гурт «Boberplane»), сценографічне вирішення, стилізоване під умовне українське містечко, сучасні костюми та ін. (Вистава «Наталка Полтавка», 2025).

Акцентуючи на важливості говорити з глядачем про теперішнє засобами класичної драматургії, І. Матвій інтригує новою інтерпретацією, наблизивши відомий сюжет про вірність простої дівчини Наталки до життя сучасних українців, а також пропонує свіжий погляд на трактування відомих образів, що розроблені з урахуванням реалій третього десятиліття ХХІ ст., тому зрозумілі кожному глядачу. Час дії перенесено в 2025 р., а замість Полтавщини – будь-яке українське місто, в якому головна героїня вимушена працювати на автозаправці, обираючи, за класичним сюжетом, між щирими почуттями до Петра, який служить в ЗСУ, та грошима впливового судді Возного (Війна, вірність і вибір: як у Черкасах переосмис-

люють «Наталку Полтавку», 2025). Важливе значення в постановці приділено почуттю вірності – Наталка за сюжетом попри все лишається вірна своєму обранцю, як і в драматичному першоджерелі, проте у сценічній інтерпретації І. Матієва, вірність та самовіддачу простої дівчини піднесено до масштабу сучасного українського жіноцтва – «до Наталки повертається не той Петро, яким був. Він інший – і все одно вона приймає його. Це ще більше підкреслює вірність і любов української жінки» (Війна, вірність і вибір: як у Черкасах переосмислюють «Наталку Полтавку», 2025). Ідейна насиченість, соціальна актуальність та сатирична спрямованість – прийоми, що отримали вираження в специфіці постановки «Наталки Полтавки» І. Матієвим. При цьому на перший план постановником виносяться цінності, переконання, ставлення до навколишніх подій та людей. Режисер посилює значення загальнолюдської значущості, що не залежить від історичних подій, мотивів та типів. Головний акцент зроблено на особливій динаміці характерів персонажів, образи яких адаптовано під сучасних українців.

Не менш показовим є звернення сучасних вітчизняних режисерів-постановників до творів Т. Шевченка. Так, наприклад, у 2024 р. на сцені Хмельницького обласного музично-драматичного театру імені Михайла Старицького відбулася прем'єра постановки етномузиклу-модерн «Назар Стодоля» (режисер-постановник А. Поляков) (Коновалова, Ворожцова, 2024). У даному випадку адаптування не торкнулося лише драматургії, оскільки, відповідно до режисерського бачення, про важливі речі, підняті в першоджерелі, потрібно говорити сучасною мовою. Музику було написано сучасною київською композиторкою О. Лунякіною, відомі народні пісні репрезентовано в джазово-кабарешній стилізації, а сценографію і костюми вирішено в процесі синтезу автентичної української етнокультури та сучасного. З метою проведення паралелей між сучасними реаліями та історичними подіями, режисер переносить місце дії в майбутнє, а образ головного героя (О. Віт) вирішено в стилістиці американського кіно про супергероя (Коцупей, 2024).

Отже, можна констатувати, що в сучасних інтерпретаціях творів музично-театрального спадку режисери-постановники тяжіють не відтворювати історичні контексти, а зробити акцент на актуальності тем для сучасного українського глядача. Особливо яскраво авторська інтерпретація творів української музично-театральної спадщини проявляється у постановках режисерів, для яких характерним є звернення до естетики пост-

драматичного театру, тяжіння до епатування глядача, сміливі експерименти з формою та форматами.

У проаналізованих виставах використовуються різноманітні методи і техніки подачі сценічного матеріалу, що потребують постійного пошуку оригінального ідейного змісту. Сутність цього процесу полягає в тому, що авторський режисерський задум включає різноманітні концептуальні компоненти. Головним завданням стає формування і репрезентація особливого художнього образу, що переживається і осмислюється по-новому.

Висновки. Твори національної музично-театральної спадщини наділені не лише специфічною формою репрезентації нематеріального культурного спадку минулого, але і несуть в собі особливі культурні коди, що можуть бути декодовані на інтерпретовані в контексті авторського бачення режисера-постановника крізь призму художніх, соціокультурних, філософсько-світоглядних та інших парадигм. Сучасний український музично-драматичний театр репрезентує ряд підходів до опанування національного музично-театрального спадку, що проявляються серед іншого в: авторській режисерській інтерпретації літературного першоджерела, жанровій та сюжетній трансформації, текстовій компіляції, що дозволяють говорити про еволюцію художньо-естетичних принципів, зумовлених провідними тенденціями європейського та українського сценічного мистецтва на сучасності. Дослідження виявило, що українськими режисерами адаптовано оригінальні мотиви за умови збереження основних музично-драматичних прийомів з додаванням власних інтерпретацій, що дозволило створити унікальні постановки, що відображають як соціальний, так і театральний контексти сучасності. Узагальнюючи особливості режисерських підходів до постановки творів національної музично-театральної спадщини на сучасному етапі розвитку сценічного мистецтва, серед основних варто виокремити: використання різноманітних методів і технік актуалізації сценічного матеріалу; акцентування на концептуальних компонентах авторського задуму; формування та репрезентація унікального художнього образу. В окремих випадках режисери прагнуть до відтворення образу часу, в якому народився музично-театральний твір, проте зазвичай спостерігаємо певне тяжіння до просторово-часових переміщень – у постановках переноситься час і місце дії (найчастіше в сьогодення). При цьому зберігається національний колорит, що іноді присутній в формі метафоричного елемента сценографії або костюма.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко Т., Татаренко М. Нова парадигма української класики: вистави Івана Уривського на камерних сценах Києва. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво*. 2022. Т. 5. № 2. С. 127–136. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-759X.5.2.2022.266527>.
2. Вистава «Наталка Полтавка». Театр імені Т. Г. Шевченка. 2025. URL : <https://theatre-shevchenko.ck.ua/uk/performance/natalka-poltavka-1> (дата звернення : 17.06.2025).
3. Війна, вірність і вибір: як у Черкасах переосмислюють «Наталку Полтавку». Нова доба. 2025. URL : <https://novadoba.com.ua/446785-vijna-virnist-i-vybir-yak-u-cherkasah-pereosmyslyuyut-natalku-poltavku.html> (дата звернення : 11.06.2025).
4. Канока Л. С. Український музичний театр в епоху змін ціннісних орієнтирів у мистецтві. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал*. 2022. № 1. С. 148–153.
5. Ковальська І. В. Сюжетно-тематичні основи та жанрові властивості музичної комедії (на прикладі репертуару Одеського академічного театру музичної комедії імені М. Водяного) : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. мистецтвознавства : 17.00.03 / Одес. нац. муз. акад. ім. А. В. Нежданової. О., 2016. 19 с.
6. Коновалова О., Ворожцова Т. У Хмельницькому обласному муздрамтеатрі покажуть етномузикл «Назар Стодоля». *Суспільне Хмельницький*. 2024. URL : <https://suspilne.media/khmelnyskiy/865517-u-hmelnicкому-oblasnomu-muzdramteatri-pokazut-etnomuzikl-nazar-stodola/> (дата звернення : 7.06.2025).
7. Коцупей О. «Це буде надсучасно та незвично»: у Хмельницькому відбудеться прем'єра етномузиклу «Назар Стодоля». *У.е. уа*. 2024. URL : https://ye.ua/kultura/71705_Ce_bude_nadsuchasno_ta_nezvichno_u_Hmelnicкому_vidbudetsya_prem_yera_etnomyiziklu_Nazar_Stodolya_.html (дата звернення : 17.06.2025).
8. Мельничук Ю. С. Режисерська концепція як шлях до створення образної системи вистави. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2021. № 3. С. 267–272.
9. Сідлецька Т. І. Значення і роль діяльності Вінницького державного академічного музично-драматичного театру імені Миколи Садовського у культурно-мистецькому житті міста кінця XX – початку XXI ст. 2021. URL : <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/41305/11998-42704-1-PB.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення : 1.06.2025).
10. Сініков В. Актуальні аспекти вітчизняного репертуару музично-драматичного театру України в умовах збройного конфлікту/Національний репертуар у музичних театрах світу. Досвід підтримки, популяризації та промоції: матеріали міжнародної науково-практичної конференції НМАУ ім. П.І.Чайковського, 26-28 лютого 2024 року. С. 172–177.
11. Сініков В. Репертуарні уподобання музично-драматичних театрів у різних регіонів України на тлі соціокультурних викликів сучасності/Сучасний мистецький простір як код миття: філософськокультурологічний аспект: програма міжнародної наукової конференції НМАУ ім.П.І.Чайковського, 5-7 травня 2025 року. С.27.
12. Спольська, О. В., Зеленина Н. В. Режисура в сучасному театрі: аналіз стилів та впливу режисерських рішень на інтерпретацію тексту. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2024. Вип. 48. С. 235–241.
13. Франківський драмтеатр покаже рок-мюзикл «Наталка Полтавка». Національна спілка письменників України. 2024. URL : <https://nspu.com.ua/novini/frankivskij-dramteatr-pokazhe-rok-mjuzikl-natalka-poltavka/> (дата звернення : 13.06.2025).
14. Щукіна Ю. Творча діяльність театрів оперети і музичної комедії України II половини XX – початку XXI ст.: жанровий аспект. Харків: Колегіум, 2021. 444 с.
15. Ciccolella P., "Traduzione tra comunicazione e interpretazione. Il caso del testo drammatico", in *Il traduttore nuovo*, anno XLIV, Vol. XLII, maggio 1994. pp. 47–54.
16. Kemeny A. Come comunica il teatro: dal testo alla scena, *Il Formichiere*, Milano, 1978.
17. Romanell G. Le sfide di eduardo: la traduzione per il teatro con analisi de le voci di dentro in inglese ed in tedesco. 2002. pp. 33–135. URL : <https://www.openstarts.units.it/server/api/core/bitstreams/294235a8-6148-4c8f-9ae9-88a65c63c0a5/content> (дата звернення : 18.06.2025).

REFERENCES

1. Boiko, T., Tatarenko, M. (2002). Nova paradyhma ukrainskoi klasyky: vystavy Ivana Uryvskoho na kamernykh stsenakh Kyieva [A new paradigm of Ukrainian classics: performances by Ivan Uryvsky on the chamber stages of Kyiv]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv. Seria: Stsenichne mystetstvo*. Vol. 5. No. 2. pp. 127–136 [in Ukrainian].
2. Vystava «Natalka Poltavka» [The performance "Natalka Poltavka"]. *Teatr imeni T. H. Shevchenka*. 2025. URL : <https://theatre-shevchenko.ck.ua/uk/performance/natalka-poltavka-1> [in Ukrainian].
3. Viina, virnist i vybir: yak u Cherkasakh pereosmysliuiut «Natalku Poltavku» [War, loyalty and choice: how "Natalka Poltavka" is being reinterpreted in Cherkasy]. *Nova doba*. 2025. URL : <https://novadoba.com.ua/446785-vijna-virnist-i-vybir-yak-u-cherkasah-pereosmyslyuyut-natalku-poltavku.html> [in Ukrainian].
4. Kaniuka, L. S. (2022). Ukrainskyi muzychnyi teatr v epokhu zmin tsinnisnykh oriientyryv u mystetstvi [Ukrainian musical theater in the era of changing value orientations in art]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv : nauk. zhurnal*. no 1. pp. 148–153 [in Ukrainian].
5. Kovalska, I. V. (2016). Siuzhetno-tematichni osnovy ta zhanrovi vlastyvoli muzychnoi komedii (na prykladi repertuaru Odeskoho akademichnoho teatru muzychnoi komedii imeni M. Vodianoho) [Plot-thematic foundations and genre properties of musical comedy (on the example of the repertoire of the Odessa Academic Theater of Musical Comedy named

after M. Vodyanyy]: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stup. kand. mystetstvoznavstva : 17.00.03 / Odes. nats. muz. akad. im. A. V. Nezhdanovoi. O. [in Ukrainian].

6. Konovalova, O., Vorozhtsova, T. U (2024). Khmelnytskomu oblasnomu muzdramteatri pokazhut etnomiuzykl «Nazar Stodolia» [The Khmelnytsky Regional Musical Theater Will Show the Ethnographic Musical “Nazar Stodolya”]. *Suspilne Khmelnytskyi*. URL : <https://suspilne.media/khmelnytskiy/865517-u-hmelnickomu-oblasnomu-muzdramteatri-pokazut-etnomuzykl-nazar-stodola/> [in Ukrainian].

7. Kotsupej, O. (2024). «Tse bude nadsuchasno ta nezvychno»: u Khmelnytskomu vidbudetsia premiera etnomiuzyklu «Nazar Stodolia» [“It will be ultra-modern and unusual”: the premiere of the ethno-musical “Nazar Stodolya” will take place in Khmelnytskyi.]. U.e. ua. URL : https://ye.ua/kultura/71705_Ce_bude_nadsuchasno_ta_nezvichno_u_Hmelnickomu_vidbudetsia_prem_yera_etnomyiziklu_Nazar_Stodolya_.html [in Ukrainian].

8. Melnychuk, Yu. S. (2021). Rezhyserska kontseptsiiia yak shliakh do stvorennia obraznoi systemy vystavy [Director's concept as a way to create a figurative system of the performance]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv*. no 3. pp. 267–272 [in Ukrainian].

9. Sidletska, T. I. (2021). Znachennia i rol diialnosti Vinnytskoho derzhavnogo akademichnogo muzychno-dramatychnoho teatru imeni Mykoly Sadovskoho u kulturno-mystetskomu zhytti mista kintsia XX – pochatku XXI st. 2021 [The significance and role of the activities of the Vinnytsia State Academic Music and Drama Theater named after Mykola Sadovsky in the cultural and artistic life of the city in the late 20th – early 21st centuries]. URL : <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/41305/11998-42704-1-PB.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [in Ukrainian].

10. Sinikov, V. (2024). Aktualni aspekty vitchyznianoho repertuaru muzychno-dramatychnoho teatru Ukrainy v umovakh zbroinoho konfliktu/Natsionalnyi repertuar u muzychnykh teatrah svitu [Current aspects of the domestic repertoire of the Ukrainian musical and dramatic theater in conditions of armed conflict]. *Dosvid pidtrymky, populiaryzatsii ta promotsii: materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii NMAU im.P.I.Chaikovskoho*, 26-28 liutoho 2024 roku. pp.172–177 [in Ukrainian].

11. Sinikov, V. (2025). Repertuarni upodobannia muzychno-dramatychnykh teatriv u riznykh rehioniv Ukrainy na tli sotsiokulturnykh vyklykiv suchasnosti [Repertoire preferences of musical and dramatic theaters in different regions of Ukraine against the background of socio-cultural challenges of modernity]. *Suchasnyi mystetskyi prostir yak kod myttsia: filosofskokulturolohichni aspekt: prohrama mizhnarodnoi naukovo konferentsii NMAU im.P.I.Chaikovskoho*, 5–7 travnia 2025 roku. P. 27 [in Ukrainian].

12. Spolska, O. V., Zelenina, N. V. (2024). Rezhysura v suchasnomu teatri: analiz styliv ta vplyvu rezhyserskykh rishen na interpretatsiiu tekstu [Directing in modern theater: analysis of styles and the influence of directorial decisions on the interpretation of the text]. *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku*. Vyp. 48. pp. 235–241 [in Ukrainian].

13. Frankivskyi dramteatr pokazhe rok-miuzykl «Natalka Poltavka» [Frankivsk Drama Theater will show the rock musical "Natalka Poltavka"]. *Natsionalna spilka pysmennykh Ukrainy*. 2024. URL : <https://nspu.com.ua/novini/frankivskij-dramteatr-pokazhe-rok-mjuzikl-natalka-poltavka/> [in Ukrainian].

14. Shchukina, Yu. (2021). Tvorchia diialnist teatriv operety i muzychnoi komedii Ukrainy II polovyny KhKh – pochatku KhKhI st.: zhanrovyi aspekt [Creative activity of operetta and musical comedy theaters of Ukraine in the second half of the 20th – beginning of the 21st century: genre aspect]. *Kharkiv: Kolehium*, [in Ukrainian].

15. Ciccolella, P. (1994). Traduzione tra comunicazione e interpretazione. Il caso del testo drammatico. In *Il traduttore nuovo*, anno XLIV, Vol. XLII, maggio 1994. pp. 47–54 [in Italian].

16. Kemeny, A. (1978). Come comunica il teatro: dal testo alla scena, *Il Formichiere*, Milano, 1978 [in Italian].

17. Romanell, G. (2002). Le sfide di eduardo: la traduzione per il teatro con analisi de le voci di dentro in inglese ed in tedesco. pp. 33–135. URL : <https://www.openstarts.units.it/server/api/core/bitstreams/294235a8-6148-4c8f-9ae9-88a65c63c0a5/content> [in Italian].